

Splošni pregled sistemskih sprememb režima zaposlovanja in dela tujcev

Grega Malec

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

Email: grega.malec@gov.si

Sistemske spremembe režima zaposlovanja in dela tujcev

Nov zakonodajni okvir na področju delovnih migracij po 1.9.2015

- Zakon o tujcih (Uradni list RS, št. 45/14 – UPB1, 90/14, 19/15 in 47/15 – ZZSDT; ZTuj-2);
- Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev (Uradni list RS, št. 47/15; ZZSDT);
- Pravilnik o načinu izdaje dovoljenja za prebivanje, načinu zajemanja prstnih odtisov in načinu označitve prenehanja dovoljenja za prebivanje (Uradni list RS, št.62/15);
- Pravilnik o določitvi minimalnih standardov za nastanitev tujcev, ki so zaposleni ali delajo v RS (Uradni list RS, št.62/15);
- Pravilnik o obdelavi in posredovanju podatkov o tujcih, ki se zaposlijo ali delajo na ozemlju Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 61/15).

Ključne sistemske spremembe so:

- Tujci, državljani tretjih držav, ne bodo več potrebovali dveh dovoljenj, saj bo enotno dovoljenje nadomestilo tako dovoljenje za prebivanje kot tudi delovno dovoljenje.
- Obliko in postopek za izdajo ali podaljšanje enotnih dovoljenj določa ZTuj, ZZSDT pa določa le pogoje za podajo različnih vrst soglasij zavoda k izdaji enotnih dovoljenj.
- Enotno dovoljenje se bo izdajalo v obliki izkaznice.

Nova zakonodaja predvideva naslednje vsebinske novosti:

- uvedba t. i. načela "vse na enem mestu" in izdaja t.i. enotnega dovoljenja za prebivanje in delo;
- vložitev ene vloge, s katero si bo lahko tujec uredil svoje prebivanje in dostop do trga dela na enem mestu (na DKP/upravni enoti);
- enotno dovoljenje lahko pridobijo vsi državljani tretjih držav, ki bodo v RS prebivali iz razloga zaposlitve ali dela, vključno s sezonskim delom, samozaposlitvijo in delom napotenih delavcev;
- izdaja enotnega dovoljenja v obliki samostojne listine (izkaznica), kot biometrično dovoljenje za prebivanje, ki imetniku dovoljuje tako vstop in prebivanje kot tudi delo v Republiki Sloveniji.

Postopek za izdajo ali podaljšanje enotnega dovoljenja

- prošnjo lahko vloži tujec ali delodajalec
- tujec obvezno na DPK RS v tujini, razen v zakonsko določenih izjemah (za določene kategorije tujcev, ki že zakonito bivajo v RS – športni trenerji, poklicni športniki, poročevalci za tuje medije, tujci, pri katerih obstoji gospodarski interes oz. interes na področju izobraževanja znanosti in kulture...);
- delodajalec (izbirno: vložitev vloge na DPK RS v tujini ali pri pristojnem organu v RS – upravna enota);
- dokazila ob prošnji (dokazila o izpolnjevanju pogojev iz 33. člena Zakona o tujcih, pogodba o zaposlitvi ali opravljanju dela, druga dokazila, ki jih določa ZZSDT);

- na novo se uvaja koncept izdajanja soglasja ZRSZ k enotnemu dovoljenju za prebivanje in delo glede na različne namene zaposlitve ali dela (npr. zaposlitev, samozaposlitev, sezonsko delo, delo zastopnikov in napotenih delavcev);
- rok za podajo soglasja ZRSZ k izdaji ali podaljšanju enotnega dovoljenja (15 dni od prejema prošnje);
- če soglasje ni podano v roku – to ni razlog za zavrnitev prošnje;
- če soglasje ni podano zaradi neizpolnjevanja pogojev po ZZDT – zavrnitev izdaje ali podaljšanja enotnega dovoljenja;
- izdaja prvega enotnega dovoljenja za največ 1 leto oz. za čas veljavnosti pogodbe o zaposlitvi ali opravljanja dela, če je ta krajša;
- možno podaljšanje z veljavnostjo do 2 let;
- rok za odločitev o vlogi je čim prej oz. najkasneje v roku 30 dni od prejema popolne prošnje; v primeru izvedbe posebnega ugotovitvenega postopka 60 dni.

Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev

ZZSDT zasleduje naslednje cilje:

- prilagoditev področja zaposlovanja in dela tujcev določbam ZTuj, kot posledice prenosa določb Direktive 2011/98/EU;
- odprava administrativnih ovir;
- ukrepi za preprečevanja zlorab pri pridobitvi dostopa na slovenski trg dela;
- odprava pomanjkljivosti, ki so se pokazale pri izvajanju ZZDT-1.

ZZSDT uveljavlja načela:

- enake obravnave tujih in domačih delavcev v zvezi z delovnopravnimi pogoji ter ohranitve zaščite pravic tujih delavcev na isti ravni kot to omogoča ZZDT-1;
- prednostne obravnave pri zaposlovanju ustreznih brezposelnih oseb vpisanih v evidenco brezposelnih oseb (t.i. kontrola trga dela).

Bistvene spremembe, ki jih prinaša ZZSDT (v primerjavi s predhodno ureditvijo)

1. Področje odprave administrativnih ovir za delodajalce in tujce

- iz uporabe ZZSDT so izključene kategorije tujcev, ki so v skladu z določbami ZZDT-1 izvajali storitve brez delovnega dovoljenja, vendar so morali to storitev prijaviti na ZRSZ (npr. izvajalci cirkuških predstav, turistični vodniki, sejemski delavci, izvajalci interventnih storitev);
- pravica do prostega dostopa je razširjena na več kategorij (npr. prosilci za mednarodno zaščito, osebe s subsidiarno zaščito, osebe z začasno zaščito, družinski član begunca, žrtve trgovine z ljudmi ali žrtve nezakonitega zaposlovanja);
- na novo se ureja samozaposlovanje tujcev, in sicer kot edini pogoj za samozaposlitev tujcev ostaja enoletno predhodno prebivanje v RS;
- pomembno novost, tako za tujce kot tudi delodajalce, predstavlja zakonska možnost, ki tujcu, prejemniku denarnega nadomestila za primer brezposelnosti oziroma njegovemu delodajalcu omogoča hitro zaposlitev brez preverjanja pogojev za podajo soglasja za zaposlitev;

➤ drugače je urejeno tudi kratkotrajno izvajanje storitev, vezanih na dobavo blaga in servisiranje, saj se bodo te storitve lahko izvajale že na podlagi potrdila o začetku izvajanja storitev (ED ni potrebno), ki ga bo izdal ZRSZ brez preverjanja dejstev navedenih v prijavi. Pravilnost podatkov oziroma spoštovanje predmetne zakonodaje pa se bo ugotavljalo v naknadnem inšpekcijskem nadzoru.

➤ olajšano je tudi opravljanje dela tujca, zastopnika gospodarske družbe s sedežem v RS, v primerih, da se tujci v RS ne prebivajo, niti to ne nameravajo. Tovrstno opravljanje dela je omejeno na 90 dni v koledarskem letu, prijava dela se opravi na ZRSZ (ED ni potrebno).

2. Področje preprečevanja zlorab in odprave pomanjkljivosti predhodne ureditve

- za razliko od ZZDT-1 bodo lahko v prihodnje vsa dela v okviru registriranih dejavnosti delodajalca opravljali le tujci z enotnim dovoljenjem, ki jim je bilo izdano na podlagi soglasja za zaposlitev, samozaposlitev ali delo (dosedanje osebno delovno dovoljenje), ED za samozaposlitev ter tujci, ki imajo v skladu z določbami tega zakona prost dostop na trg dela (ne pa več tudi zastopniki);
- večinski lastniki se ne bodo več zaposlovali pod pogoji za zaposlitev brez kontrole trga dela, temveč pod enakimi pogoji kot zastopniki;
- pomembno spremembo predstavlja tudi pogoj, s katerim se odpravlja možnost zlorab ter povečuje pravna varnost tujih delavcev in sicer, da se bodo lahko tujci v RS zaposlovali samo za polni delovni čas.

3. Področje zaščite pravic in izboljšanja pravne varnosti delavcev migrantov

- pogoji za izdajo soglasja za zaposlitev, samozaposlitev ali delo ostajajo isti, dodatno pa predlog zakona olajšuje pogoje za pridobitev soglasja za zaposlitev, samozaposlitev in delo v primeru tujcev, ki so v Republiki Sloveniji zaposleni ali samozaposleni vsaj 30 mesecev v obdobju treh let, vendar nimajo poklicne izobrazbe ali pridobljene nacionalne poklicne kvalifikacije;
- ohranja se varovalke pri ne-prijavljanju tujcev v socialno zavarovanje, saj se skozi celoten zakon prepletajo določbe, ki delodajalce zavezujejo k poravnavanju vseh davčnih obveznosti do države, kar predstavlja novost v primerjavi z sedaj veljavnim zakonom, ko se je preverjalo le plačevanje davkov in prispevkov iz naslova zaposlitve in dela;

- za odjavo iz socialnega zavarovanja zaradi predčasnega prenehanja delovnega razmerja, delodajalcu ni treba najprej pridobiti potrdila zavoda, da je delovno razmerje predčasno prenehalo. Pravna varnost v teh primerih se bo zagotovila na način, da bo ZRSZ o nameri umika soglasja zaradi odjave iz socialnega zavarovanja pisno obvestil tujca ter soglasje dejansko umaknil le v kolikor tujec v roku petnajstih dni od vročitve pisnega obvestila ni ponovno prijavljen v socialno zavarovanje na podlagi delovnega razmerja pri istem delodajalcu in na istem delovnem mestu;
- za zagotavljanja večje varnosti pri zaposlovanju tujcev smo med pogoje za podajo soglasja dodali tudi pogoj, da delodajalci niso v stečaju ali v postopku likvidacije;
- za najtežje kršitve so tako kot v veljavnem zakonu predvidene tudi prepovedi zaposlovanja, samozaposlovanja in dela;
- predvidene so bistveno strožje denarne kazni za kršitelje.

4. Druge pomembnejše novosti

- po novem bo delodajalec, ki lahko opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev uporabniku, za opravljanje te dejavnosti sklepal pogodbe o zaposlitvi tudi s tujci, ki jim je izdana modra karta EU (prej ne);
- novost predstavljajo dodatni načini izkazovanja aktivnega poslovanja delodajalca ali naročnika dela;
- ni več ločevanja med izvajanjem storitev brez ali s tržno prisotnostjo (delavci), ohranja pa se gibanje oseb znotraj družb;
- pri izdaji soglasja za delo napotenega delavca je določen krajši čas zahtevane predhodne zaposlitve, poleg tega pa se v ta čas všteva tudi zaposlitev v kapitalsko povezanih družbah.

Ureditev zaposlovanja delavcev iz BIH v RS na podlagi Sporazuma o zaposlovanju

Začetek izvajanja: 01.03.2013

Pogoji:

- kandidati vsaj že 30 dni prijavljeni pri zavodu v BIH - izjema velja pri strokovni zaposlitvi (plačilo v višini vsaj 3x minimalne plače);
- kandidati starejši od 18 let;
- na trgu dela v RS ni ustreznih brezposelnih oseb;
- delodajalec mora izpolnjevati zakonske pogoje za izdajo dovoljenja za zaposlitev po ZZDT-1 (po 1.9.2015 po ZZSDT).

Postopek za pridobitev dovoljenja po Sporazumu

1. Predhodni postopek

- vloga PD-BIH pri območni službi ZRSZ

Zavod preveri:

- obstoj ustreznih brezposelnih kandidatov za zasedbo delovnega mesta;
- izpolnjevanje pogojev delodajalca - plačani davki in prispevki, kaznovanost, itd.;
- obrazec z osnovnimi podatki o delodajalcu se pošlje v BIH;
- agencija za zaposlovanje BIH posreduje seznam kandidatov.

2. Vlogo za izdajo dovoljenja po sporazumu delodajalec vloži po sklenitvi pogodbe z delavcem.

Značilnosti izdanega dovoljenja po Sporazumu

- veljavnost takoj za 3 leta;
- 1. leto je možna zaposlitev pri delodajalcu – vlagatelju;
- v nadaljevanju velja kot osebno delovno dovoljenje – delavec migrant je do konca veljavnosti dovoljenja prost na trgu dela;
- dovoljenje se lahko pod določenimi pogoji podaljša še za 3 leta (delavec mora imeti zagotovljeno nadaljnjo zaposlitev).

Ureditev zaposlovanja, samozaposlovanja in dela državljanov Republike Hrvaške v RS v času prehodnega obdobja

- prehodno obdobje se je s 1.7.2015 podaljšalo do 30.6.2018;
- hrvaški državljani se lahko zaposlijo v RS le na podlagi veljavnega dovoljenja za zaposlitev;
- samozaposlovanje in delo na podlagi civilnopravnih pogodbah je prosto;
- po dveh letih neprekinjenega bivanja v naši državi imajo državljani Hrvaške pravico do prostega dostopa na slovenski trg dela in se zaposlujejo pod enakimi pogoji kot slovenski državljani;
- zakon predvideva tudi izjeme glede zaposlovanja brez delovnega dovoljenja (npr. zastopniki, družinski člani, itd.)

Hvala za vašo pozornost !